

UNIVERZITET U SARAJEVU – INSTITUT ZA HISTORIJU

PRILOZI
CONTRIBUTIONS

REDAKCIJA:

- dr. Safet Bandžović, Univerzitet u Sarajevu – Institut za historiju, Sarajevo, Bosna i Hercegovina
- dr. Sonja Dujmović, Univerzitet u Sarajevu – Institut za historiju, Sarajevo, Bosna i Hercegovina
- dr. Fahd Kasumović, Filozofski fakultet, Univerzitet u Sarajevu, Sarajevo, Bosna i Hercegovina
- dr. Elmedina Duranović, Univerzitet u Sarajevu – Institut za historiju, Sarajevo, Bosna i Hercegovina
- dr. Hrvoje Klasić, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska
- dr. Dragana Kujović, Istorijski institut Crne Gore, Podgorica, Crna Gora
- dr. Vera Kržišnik Bukić, Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana, Slovenija
- dr. Hatidze Oruç, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya, Ankara, Turska
- dr. Marko Atilla Hoare, Faculty of Arts and Social Sciences Kingston University, London, Engleska
- dr. Enes Dedić (sekretar), Univerzitet u Sarajevu – Institut za historiju, Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Glavna i odgovorna urednica:

DR. SENIJA MILIŠIĆ
(senija.milic@iis.unsa.ba)

Naučna gledišta u *Prilozima* odraz su stavova autora,
a ne nužno i Redakcije časopisa.

Ovaj broj *Priloga* štampan je uz finansijsku podršku
Ministarstva obrazovanja, nauke i mladih Kantona Sarajevo

SADRŽAJ

PREDGOVOR	7
-----------------	---

ČLANCI I RASPRAVE

Salmedin Mesihović HELENISTIČKE PROTOKOMUNISTIČKE UTOPISTIČKE IDEJE I FILOZOFSKA UČENJA.....	13
Sedad Bešlija O POZICIJI I IMENIMA HERCEGOVAČKIH SANDŽAKBEGOVA U OSMANSKOJ ADMINISTRACIJI U 17. STOLJEĆU.....	53
Edin Veladžić BOŠNJAČKA VJERSKA INTELIGENCIJA I IZAZOVI NACIONALNE IDENTIFIKACIJE TOKOM AUSTROUGARSKOG RAZDOBLJA.....	75
Seka Brkljača DIRIGOVANI DRUŠTVENI ŽIVOT GRADA U TOTALNOM RATU – SARAJEVO OD 1914. DO 1918. GODINE	99
Sonja Dujmović RAT PROTIV PODANIKA – SLUČAJ JEFTANOVIĆ.....	117
Hana Younis “SELAMI I POLJUBCI SA FRONTA”.....	139
Sanja Gladanac PROMJENJIVOST SLIKE SARAJEVSKOG ATENTATA U UDŽBENICIMA HISTORIJE BOSNE I HERCEGOVINE.....	159

Senija Milišić “ROZENKAVALIR” (O ŽENSKOJ KOLABORACIJI U BOSNI I HERCEGOVINI ZA VRIJEME DRUGOG SVJETSKOG RATA).....	175
Denis Bećirović USTAVNOPRAVNO REGULIRANJE POLOŽAJA VJERSKIH ZAJEDNICA KAO OSNOVA ZA PERIODIZACIJU HISTORIJE ISLAMSKE ZAJEDNICE U BOSNI I HERCEGOVINI OD 1945. DO 1992. GODINE.....	193
Dženita Sarač-Rujanac USTAVNA REFORMA I BOSANSKOHERCEGOVAČKO RUKOVODSTVO KONCEM 1960-IH I POČETKOM 1970-IH GODINA.....	213
Jasmin Medić “OTAC, ČUVAJ MI DJECU...” – ZLOČINI U LOGORU OMARSKA 1992. GODINE	243
Zijad Šehić PRILIKE U BOSNI I HERCEGOVINI OD VAŠINGTONSKOG SPORAZUMA DO FORMIRANJA KONTAKT GRUPE (18. MART – 26. APRIL 1994).....	269

HISTORIJSKA GRAĐA

Hasan Škapur IZ RUKOPISNE ZAOSTAVŠTINE (Priredio Kemal Bašić)	297
--	-----

PRIKAZI

Peter Burke, <i>The French Historical Revolution. The Annales School, 1929–2014</i> (Dženan Dautović).....	327
Steffen Patzold, <i>Das Lehnswesen</i> (Nedim Rabić)	335
Ivana Komatina, <i>Crkva i država u srpskim zemljama od XI do XIII veka</i> (Dženan Dautović)	339

Zборник радова: <i>Власт и моћ – Властела моравске Србије од 1365. до 1402. године</i> (Enes Dedić).....	346
Марко Шуица, <i>Вук Бранковић. Славни и велможни господин</i> (Enes Dedić).....	351
Ivan Čolović, <i>Smrt na Kosovu polju, Istorija kosovskog mita</i> (Edin Omerčić).....	355
Izgnubljeno je samo ono čega smo se odrekli! Ibrahim Hodžić, <i>Uvod u genealogiju i historiju familije</i> (Ramiza Smajić).....	360
Amila Kasumović, <i>Austrougarska trgovinska politika u Bosni i Hercegovini 1878–1914</i> (Hana Younis).....	363
Sve se to krilo, a moglo se pretpostaviti Andrej Rodinis, <i>Velika praznina, Njemački ratni zarobljenici na radu u Bosni i Hercegovini</i> (Senija Milišić).....	368
<i>Stvaranje socijalističkog čovjeka. Hrvatsko društvo i ideologija jugoslavenskog socijalizma</i> (ur. Igor Duda) (Aida Ličina-Ramić)	372
Amir Duranović, <i>Snažan eho brionski: odjeci Brionskog plenuma u Bosni i Hercegovini 1966. godine</i> (Igor Mišković).....	375

IN MEMORIAM

Akademik Dubravko Lovrenović (1956–2017).....	383
Prof. dr. Mustafa Imamović (1941–2017).....	386
INDEKS AUTORA.....	391
UPUTE SARADNICIMA.....	393

PREDGOVOR

U časopisu *Prilozi* broj 46 nalazi se 12 radova koji tretiraju različite teme, počev od antike pa do kraja 20. stoljeća.

O utopističkim idejama i filozofskim učenjima iz helenističkog historijskog razdoblja, koja su kao posljedicu imala nastanak revolucionarnih pokreta u helenkim polisima, Rimskoj republici i orijentalnim kraljevinama piše u svom radu dr. Salmedin Mesihović. Riječ je o pokretima koji su se temeljili na zastupanju i realizaciji socijalnih reformi i širenju demokratskoga učešća masa u upravi državama.

Središnja tema rada dr. Sedada Bešlije pod naslovom *O poziciji i imenima hercegovačkih sandžakbegova u osmanskoj administraciji u 17. stoljeću* je pozicija hercegovačkog sandžakbega. Pored podataka koji govore o ulozi i specifičnostima Hercegovačkog sandžaka tokom 16. i 17. stoljeća unutar Bosanskog ejaleta, ali i evropskog pograničja Osmanske države, u radu se nalazi spisak imena hercegovačkih sandžakbegova tokom 17. stoljeća, sačinjen na osnovu izvora dubrovačke, venecijanske i osmanske provenijencije.

O izazovima pred kojima se našla bošnjačka vjerska inteligencija u pogledu nacionalne identifikacije tokom austrougarskog razdoblja piše dr Edin Veladžić.

Slijede četiri članka koji su proširene verzije saopštenja podnesenih na međunarodnoj konferenciji *The Great War: Regional Approaches and Global Contexts*, održanoj u Sarajevu u junu 2014.

Mr. Seka Brkljača u svom radu pod naslovom *Dirigovani društveni život grada u totalnom ratu-Sarajevo od 1914. do 1918. godine* ima za cilj sintetsko identificiranje problema u životu Sarajeva za vrijeme rata.

Dr. Sonja Dujmović u svom radu pod naslovom *Rat protiv podanika-Sluščaj Jefstanić* tretira različite faze politike Monarhije prema srpskom stanovništvu

u Bosni i Hercegovini, a koja se kretala u zavisnosti od političkih odnosa sa Srbijom.

Dr. Hana Younis u svom radu pod naslovom *Selami i poljubci s fronta* govori o promjenama koje su sa izbijanjem Prvog svjetskog rata nastupile u svakodnevnom životu stanovnika Sarajeva. Na osnovu nekoliko stotina sačuvanih privatnih pisama porodice Žiga, nastalih u periodu 1914.-1918. godine, autorica ukazuje na različita viđenja rata i odnose prema njemu.

Mr Sanja Gladanac tretira različito vrednovanje Sarajevskog atentata, praćeno kroz prizmu kvalifikacije i motiva izvršenja tog čina u svom radu pod naslovom *Promjenjivost slike sarajevskog atentata u udžbenicima historije Bosne i Hercegovine*.

Sklapanje slike rata i utvrđivanja odnosa domaćeg stanovništva i okupatorskih vojnika, kao i posljedica koje su ti odnosi prouzročili kroz prezentiranje različitih oblika kolaboracije žena s okupatorskim vojnicima, kao i pripadnicima kvilinskih formacija vrši se u radu dr. Senije Milišić pod naslovom *“Rozenkavalir” (O ženskoj kolaboraciji u Bosni i Hercegovini za vrijeme Drugog svjetskog rata)*.

Dr. Denis Bećirović razmatra ustavnopravno reguliranje položaja vjerskih zajednica kao osnovu za periodizaciju historije Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini od 1945. do 1992. godine. Premda su ustavne i zakonske promjene utjecale i na status vjere i vjerskih zajednica u društvu, glavni okviri državne politike prema vjerskim zajednicama nisu se bitnije mijenjali. Stoga okvirna periodizacija pojedinih razdoblja ima smisla samo ako se shvati kao veće stavljanje akcenta na određeni tip politike u navedenom razdoblju.

Dr. Dženita Sarač-Rujanac u svom radu pod naslovom *Ustavna reforma i bosanskohercegovačko rukovodstvo koncem 1960-ih i početkom 1970-ih godina* bavi se pitanjem ustavne strukture i višegodišnje rasprave o ustavnim promjenama u Jugoslaviji, odnosno stavovima bosanskohercegovačke političke elite o položaju i suverenitetu Bosne i Hercegovine u Jugoslaviji.

O zločinima u logoru Omarska u opštini Prijedor, jednom od nekoliko stotina logora i drugih mjesta nezakonitih zatočenja formiranih na području samoproglašene Srpske republike Bosne i Hercegovine (kasnije Republike Srpske) u toku 1992. godine piše MA Jasmin Medić u svom radu pod naslovom *“Otac, čuvaj mi djecu...”-Zločini u logoru Omarska 1992. godine*.

Dr. Zijad Šehić analizira prilike u Bosni i Hercegovini od Vašingtonskog sporazuma do formiranja Kontakt grupe (18. mart-26. april 1994.). U središtu razmatranja su vojni i politički odnosi u tom razdoblju, s akcentom na zbivanja

u “sigurnosnoj zoni” Goražde, koji su jasno pokazali odnose pojedinih zemalja i međunarodne zajednice na zbivanja u Republici Bosni i Hercegovini.

U rubrici *Građa* Kemal Bašić priredio je članak iz dijela rukopisne ostavštine islamologa, orijentaliste i historičara Hasana Škapura. Riječ je o veoma značajnoj osmanskoj izvornoj građi za proučavanje ustanka u Bosni 1875.-1878. godine. Dokumenti, čiji se prijevod ovdje donosi uništeni su u granatiranju i paljenju Orijentalnog instituta u Sarajevu 1992. godine, čime će jednim dijelom biti sačuvani u prijevodu na bosanski jezik.

U rubrici *Prikazi* nalazi se 11 prikaza, od čega devet saradnika Instituta za historiju.